

sateljem vjemati. Prof. Horvat se je poprijel nazora prof. Šišića, češ da je bil Karol Robert Anžuvinec kronan v Stolnem Belgradu na Ogrskem, ne v Zagrebu. Mene in morda tudi mnogo drugih zgodovinarjev niso prepričali dokazi Šišićevi za ta nazor. Najodličnejši hrvaški zgodovinarji Smičiklas, Klaić in Tkalčić so se držali važnih zgodovinskih dokazov, iz katerih se more sklepati natančno, da je bil Karol Robert zares l. 1300. v Zagrebu kronan za hrvaškega kralja in šele potem v Stolnem Belgradu za ogrskega kralja.

Pisatelj se je oziral poleg politične zgodovine tudi na vse važne dōbe kulturnega stanja hrvaškega naroda, a posebno vrednost ima ta knjiga še radi tega, ker se v njej nadaljuje hrvaška zgodovina do najnovejšega časa. V zadnjem zvezku je napisana hrvaška zgodovina od leta 1830 do današnjih dni. To dōbo pozna pisatelj prav natančno, ker je še posebej o njej pisal. O teh najnovejših dogodkih bi moral biti temeljito poučen vsak Hrvat, pa bi se zabrnilo morda v marsičem tudi na Hrvaškem na bolje. Prof. Horvat je prav skrbno zbral in priobčil vire in literaturo za vsako dobo hrvaške zgodovine. Tukaj najde vsak prijatelj zgodovine, ki se hoče temeljito poučiti o kakšnem vprašanju, vse spise o hrvaški zgodovini v raznih jezikih. Le nekaj slovenskih spisov ni navel pisatelj; bržkone mu niso znane vse publikacije „Slovenske Matice“ in zborniki raznih društev.

Še v nekem pogledu bi se moglo delu prigovarjati. Pisatelj je nagomilil preveč gradiva v tako ozek okvir. Mi mislimo, da ni potrebno tako knjigo, ki je namenjena širjemu občinstvu, polniti z neznatnimi dogodki. Tako so n. pr. natančno navedeni vsi boji in prepiri med Benežani in Hrvati za vlade Arpadovičev in Anžuvincev. Bilo bi bolj poučno, da so se ti dogodki opisali v obliki essaya, nego da v knjigi vse mrgoli samih imen in letnic. Čitatelja taka oblika kar utruja, a predmet sam gubi svojo zanimivost. Ravno tako je v zadnjem zvezku nepotrebno naštevavanje tolikih imen umetnikov in pisateljev, med katerimi marsikateri ni zaslužil tega imena. Tudi za ta oddelek bi bila oblika essaya bolj prikladna. Morda bi bil potem tudi slog sploh lepši in ugodnejši, ter ne bi bil presuhoparen, kakor mora sicer biti pri takem opisovanju. Sicer pa moramo priznati pisatelju veliko marljivost in ljubezen do svojega predmeta, ki ga neguje tako oduševljeno.

Stvarnih napak v samem delu ni, le dve smo našli. Na strani 116. mora biti papež Ivan X., a ne Ivan V., a na strani 517. se prišteva k ilirskim pokrajinam vsa Koroška,

kar pa ne stoji, ker je semkaj spadalo le beljaško okrožje.

Priporočamo to delo vsem, ki se zanimajo za hrvaško zgodovino. *Iv. Steklasa.*

ČEŠKA.

Obět'. Román ze života afrických misijnářů „Bílých otců.“ Napsal dr. Fr. Doubrava. Knihovna spisů belletristických směrem křesťanským. Sv. 1. Cena K 3.— Str. 394. — K podjetjem, ki razširjajo na Češkem dobre katoliške zabavne knjige, kakor n. pr. „Ludmila“, „Zábavy večerní“, brnska „Knihovna našeho lidu“, se je pridružilo novo podjetje „Knihovna spisů belletristických směrem křesťanským“. Urejuje in izdaja Jos. Rosendorf v Pragi. Če bodo vsi zvezki takšni, kakršen je le ta prvi, se bode nova knjižnica hitro udomačila in zelo koristila češkemu ljudstvu, med katerim se zlasti v zadnjem času razširja protiversko in nenravno berilo. — Pisatelj ni novinec na leposlovnem polju. Že l. 1896. je objavil knjigo „Myrta a vavřín“, kjer podaja uvod k vprašanju redu „belih sester“, ki ga je ustanovil afriški kardinal Lavigerie, da bi pomagal širiti luč evangelija med ženami Arabov in Kabilov, do katerih je po predpisih korana vstop moškim prepovedan. Sedaj po 9 letih podaja pisatelj bravcem drugo knjigo, ki se istotako bavi z afriškimi misijoni. Kratka vsebina romana je ta-le: Pariški nadškof določi duhovnika Avgušтина, da bi propovedoval v invalidski cerkvi v Parizu o znanstvenih, političnih in socialnih vprašanjih. Dve leti je duhovnik Avguštin opravljal to službo, študiral noč in dan ter upal, da bo mogel svoje življenje posvetiti znanstvenemu delu. Ali vojska z Nemčijo in spletke komundarov so prekinile predavanja. Sovražniki cerkve so dosegli celo to, da je bil duhovnik Avguštin poslan kot kaplan v gore na švicarsko mejo. Avguštin pa ni godrnjal; deloval je vestno dalje, in končno se mu je posrečilo vsaj eno delo — z njegovo pomočjo so bili zagotovljeni afriški misijoni. Gospodična Jacques, ideal dekliških čednosti, je dobila po Avguštinovem prizadevanju ravnateljsko mesto pri dekliški šoli v Mombrišu, kjer je imel tovarne bogatin Deval, brezverec in skopuh. Ko Deval spozna gospodično Jacques, krene na boljšo pot, oženi se z njo ter obljubi, da vse popravi, kar je zakrivil; pozneje da za afriške misijone veliko denarno podporo. — V romanu so lepi opisi afriških krajev in suženjskih karavan; v glavno dejanje so vpletene epizode iz vojske l. 1870., spletke Sutterove in čudovito življenje klativiteza Palmerstona, ki je iz dvornega maršala postal

suženjski birič pri bogatem Arabcu. — Knjiga ima 394 strani in je tako zanimivo pisana, da se bravec nikjer ne dolgočasi. Pisatelju se da očitati samo to, da se tako redko oglašja na leposlovnem polju.

Na kraji Hane! Jasně a temné obrázky sepsal Alois Hlavinka. Str. 178. Cena K 2.20. Nakladatel R. Promberger, knihkupec v Olomouci. — S kakšnega stališča naj se ocenja ta knjiga, je napisal g. pisatelj sam v kratkem uvodu z besedami: „Ljudstvo na Hani (na Moravskem) je zmerno veselo; zato tudi ta-le knjižica ni popolnoma šaljiva; rad bi, da se moj bravec, imajoč še smeh na obrazu, tupatam vtopi v resne misli.“ In gradiva za pre-mišljevanje je v knjižici dovolj. Nahaja se tu 21 črtic, izmed katerih nekatere kažejo veselo, druge zopet senčno stran hanaškega življenja. Nekatere črtice so polne narodnega zdravega in tudi rezkega humorja.

Pro kravičku. Chodský obraz od J. Š. Baara. Nakladem „Nového Života“. Cena K 1.40. — Poleg Bohumila Brodského je J. Š. Baar najmarljivejši češki katoliški romanopisec in sicer najbolj nadarjeni romanopisec. Izpod njegovega peresa prihajajo v resnici le dela, ki imajo pravo umetniško vrednost. Zato ima njegovo pisateljsko ime dober glas ne le doma, ampak tudi za mejami češke domovine. Baarov roman „Cestou křížovou“ (iz življenja duhovniškega) in povest „Žebračka“ sta že prevedena v nemški jezik in sta izšla v zalogi J. Pusteta v Renu. Gospa M. Herbert (psevdonom gospe Terezije Keiter, znane nemške pisateljice novel) je izvrstno označila pisateljski značaj J. Š. Baara z besedami: (Allgem. Rundschau I. let. št. 36) „J. Š. Baar je izreden opazovavec in poznavavec človeške duše. S temi lastnostmi pa združuje spretnost slikarja in univerzalnega umetnika. On gleda življenje s treznim vidom fotografamaterja, on ni pesnik in olupševavec, ampak brezobziren verist, celo pesimist, toda on zna buditi in prepričati. S svojimi slikami podaja resničnost tako zvesto kakor Zola in Maupassant. Baarovi junaki so redkokdaj mehki, oni so strogi sebi in drugim, ubogi v vsakem oziru, človek bi se nad njimi razjokal. Baar je podoben Gorkemu in naturalističnemu Gerhartu Hauptmannu.“ Najnovejši spis Baarov „Pro kravičku“ je preprosta povest o mladima zakonskima, ki gresta na Bavarsko, da bi si tam toliko zaslužila, da bi si kupila kravico. Koliko je v tej povesti umetnosti, koliko finega risanja značajev in raznih duševnih položajev! Baar je izvrsten dušeslovec in se vtopi globoko v tajne duševnega življenja, kakor včasih Meško v svojih črticah.

Dr. Antonín Podlaha: **Bedřich Nietzsche a jeho filosofie.** Vzdělávací knihovna katolická. Svazek XXXI. Cena K 1.80 — H koncu 19. stoletja smo doživeli tako strasten napad na krščanstvo, kakršnega dozdej še ni poznala zgodovina. Zakrivil ga je „filozof“ Friderik Nietzsche, ki se je s ponosom imenoval „antikrista“. In ta modroslovec je sedaj v modi kakor Ibsen, ali Tolstoj. Premnogi ga občudujejo kot najbolj izvirnega in globokega modernega mislilca in ga proglašajo za prvega moralista stoletja, za Darwina moralke. Dosti pa je tudi takih, ki ga smatrajo za rafiniranega šarlatana, ki je izviren le v pikantni in drzni stilistiki, a ne pozna nobene logike. Nekateri v njem častijo modernega „Mesijo“ nove omike, drugi se pa ogibljejo nevarnega demona in še drugi ga prezirajo kot blaznika, ki ga je njegova „filozofija“ pritrjala do nesrečne smrti v norišnici. Nietzsche je zanimiv in izreden kulturno-zgodovinski pojav, in zato je prav da se presodi s stališča filozofskega, zlasti pa verskega. Zakaj v velikem boju modernih protikrščanskih svetovnih nazorov proti nazoru krščanskemu tvori Nietzsche vrhunec predrzne bojevitosti. On je najradikalnejši izmed vseh dosedanjih radikalnih sovražnikov krščanstva; Strauss, Renan, Schopenhauer, Darwin, Häckel so v primeri z Nietzschejem uprav nedolžni. Da bi se češki katoliki seznanili z življenjem Nietzschejevim, z razvojem in bistvom njegove filozofije, je izdal dr. A. Podlaha pod zgornjim naslovom knjigo, ki bode gotovo vsakega omikanca zanimala. Knjiga ni obširna, ali zelo poučna.

Fr. Štingl.

SLOVAŠKA.

Verše J. Jesenského. Liptovský Sv. Mikuláš. Tlačou a nakladem Klimeša a Pivku. 1905. 160. Str. 152. Cena? — Po dolgi dōbi se je pokazala v slovaški književnosti zopet knjiga izvirne poezije, katere morejo biti Slovaki veseli. Jesenský je s to prvo pesniško knjigo pokazal, da za njega niso zastoj peli njegovi pesniški predniki, nad katerimi se je vzgledoval, kakor: Sládkovič, Hviezdoslav, Žiak, Podjavorinská, Chalupka in drugi. — Vsebina verzov Jesenskega je osobito ljubezen z decentnim hrepenenjem. Tupatam ne manjka tudi humorja ali pa globokejšega, v življenje segajočega akorda. Posebno moramo omeniti, da se Jesenský zna krasno izražati; v izražanju svojih čuvstev in misli je mojster. Njegovi izrazi so lepi, fini in izvirni. Očitati se mu more to, da so nekatere pesmi težko razumljive, ker so